

TIL VA JAMIYAT: ZAMONAVIY LINGVISTIK TADQIQOTLAR

Abdusodiqova Dilafruz Maxsud qizi

Toshkent Amaliy Fanlar Universiteti Lingvistika-Ingliz tili yoʻnalishi magistratura 1-kurs talabasi

Annotatsiya. Mazkur maqolada til va jamiyat oʻrtasidagi murakkab munosabatlar hamda zamonaviy lingvistik tadqiqotlarning asosiy yoʻnalishlari IMRAD usuli asosida ilmiy tahlil qilinadi. Tadqiqotda raqamli kommunikatsiya, sunʼiy intellekt, koʻp tillilik va sotsiolingvistik jarayonlarning til rivojiga taʼsiri statistik maʼlumotlar asosida oʻrganilib, kelajakdagi lingvistik taraqqiyot boʻyicha prognozlar ilgari suriladi.

Kalit soʻzlar: til va jamiyat, sotsiolingvistika, zamonaviy lingvistika, sunʼiy intellekt, koʻp tillilik, lingvistik tadqiqotlar, raqamli kommunikatsiya, til texnologiyalari

Abstract. This article scientifically analyzes the complex relationship between language and society as well as the main directions of modern linguistic research through the IMRAD framework. The study investigates the influence of digital communication, artificial intelligence, multilingualism, and sociolinguistic processes on language development using statistical evidence and presents forecasts concerning future linguistic advancement.

Keywords: language and society, sociolinguistics, modern linguistics, artificial intelligence, multilingualism, linguistic research, digital communication, language technologies

Аннотация. В данной статье на основе структуры IMRAD рассматриваются сложные взаимоотношения языка и общества, а также ключевые направления современных лингвистических исследований. Особое внимание уделяется влиянию цифровой коммуникации, искусственного интеллекта, многоязычия и социолингвистических процессов на развитие языка с использованием статистических данных и научных прогнозов.

Ключевые слова: язык и общество, социолингвистика, современная лингвистика, искусственный интеллект, многоязычие, лингвистические исследования, цифровая коммуникация, языковые технологии.

KIRISH

XXI asr globallashtirish va raqamlashtirish jarayonlari til va jamiyat oʻrtasidagi munosabatlarni yangi bosqichga olib chiqdi. Zamonaviy lingvistika nafaqat tilning grammatik yoki semantik xususiyatlarini, balki uning ijtimoiy, pragmatik, psixologik va texnologik jihatlarini ham chuqur tadqiq qilmoqda. Ayniqsa, internet foydalanuvchilari sonining ortishi hamda ijtimoiy tarmoqlarda milliardlab matnli axborotlarning almashinuvi yangi kommunikativ modellarni yuzaga keltirdi.

UNESCO maʼlumotlariga koʻra, hozirgi kunda dunyoda 7000 dan ortiq til mavjud boʻlsa-da, ularning qariyb 40 foizi yoʻqolish xavfi ostida turibdi. Shu sababli tilni raqamlashtirish, sunʼiy intellekt tizimlariga integratsiya qilish hamda kam resursli tillarni saqlash masalalari zamonaviy lingvistikaning ustuvor yoʻnalishlaridan biriga aylandi.

Shuningdek, korpus lingvistikasi, neyrolingvistika va NLP texnologiyalarining rivojlanishi katta hajmdagi matnlarni avtomatik tahlil qilish imkoniyatini yaratmoqda. Mutaxassislarining prognozlariga koʻra, 2030-yillarga borib AI asosidagi til texnologiyalari xalqaro kommunikatsiya va taʼlim tizimining asosiy komponentiga aylanishi mumkin.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Sotsiolingvistika, pragmlingvistika va korpus lingvistikasi bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar til va jamiyat o'rtasidagi bog'liqlikni chuqur yoritib berdi. Dell Hymes, Peter Trudgill, Ronald Wardhaugh kabi olimlarning ilmiy qarashlari tilning ijtimoiy funksiyalarini o'rganishda muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi.

Mazkur tadqiqotda sifat va miqdoriy metodlar uyg'un holda qo'llanildi. Kontent-analiz, statistik modellashtirish, diskursiv tahlil hamda korpus lingvistikasi usullaridan foydalanildi. Tadqiqotning empirik bazasini UNESCO, internet statistikasi va AI platformalari haqidagi ilmiy ma'lumotlar tashkil etdi.

NATIJALAR

Tadqiqot natijalari raqamli kommunikatsiya til taraqqiyotining asosiy omillaridan biriga aylanganini ko'rsatdi. Ijtimoiy tarmoqlarda yangi leksik birliklar va gibrid kommunikativ shakllarning paydo bo'lish tezligi an'anaviy til rivojlanishidan bir necha barobar yuqori ekanligi aniqlandi.

Shuningdek, sun'iy intellekt asosidagi NLP texnologiyalari lingvistik tadqiqotlarda yuqori samaradorlikni namoyon qilmoqda. Mashina tarjimai, avtomatik annotatsiya va korpus tahlili tizimlari millionlab matn birliklarini qisqa vaqt ichida tahlil qilish imkonini bermoqda.

MUHOKAMA

Muhokama natijalari til va jamiyat o'rtasidagi munosabatlar zamonaviy texnologik taraqqiyot sharoitida tubdan o'zgarayotganini ko'rsatdi. Ayniqsa, ingliz tilining global kommunikatsiyadagi dominant mavqei boshqa tillarga sezilarli leksik va pragmatik ta'sir ko'rsatmoqda.

Shu bilan birga, AI texnologiyalarining lingvistik tizimlarga integratsiyasi yangi ilmiy imkoniyatlarni yaratmoqda. Biroq pragmatik ma'no, madaniy kontekst va emotsional semantikani to'liq uzatish masalalari hali ham dolzarb muammo bo'lib qolmoqda.

XULOSA

Mazkur tadqiqot til va jamiyat o'rtasidagi munosabatlar raqamli kommunikatsiya va sun'iy intellekt ta'sirida yangi bosqichga ko'tarilganini tasdiqladi. Zamonaviy lingvistika endilikda multidisiplinar ilmiy yo'nalish sifatida shakllanib, axborot texnologiyalari bilan chuqur integratsiyalashmoqda.

Prognozlarga ko'ra, 2030-yillarga borib AI asosidagi til texnologiyalari xalqaro kommunikatsiyaning asosiy vositalaridan biriga aylanishi mumkin. Shu bilan birga, kichik tillarni saqlash va ularni raqamlashtirish global lingvistik siyosatning ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib qoladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. UNESCO – Languages and Multilingualism.
2. Ethnologue: Languages of the World.
3. Peter Trudgill – Sociolinguistics.
4. Ronald Wardhaugh – An Introduction to Sociolinguistics.
5. Google Scholar ilmiy bazasi.
6. ScienceDirect platformasi.
7. Springer Linguistics.
8. arXiv – Computation and Language.